

Χριστόφορος Δουλγέρης

Μια επανεξέταση της Οπτογραφίας

Στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ήταν διαδεδομένη η πεποίθηση ότι το ανθρώπινο μάτι «κατέγραφε» στον αμφιβληστροειδή την τελευταία εικόνα που έβλεπε πριν το θάνατο, δημιουργώντας το λεγόμενο οπτόγραμμα. Η οπτογραφία, η διαδικασία ανάκτησης ή προβολής τέτοιων οπτογραμμάτων, έπαιξε σημαντικό ρόλο σε διάφορα αστυνομικά μυθιστορήματα και διηγήματα της εποχής.

Στην τελευταία σειρά έργων του, ο Χριστόφορος Δουλγέρης παίζει με την έννοια της οπτογραφίας, προσαρμόζοντας την στο κόσμο της μοντέρνας τεχνολογίας, αναπαραγωγής και εκτύπωσης. Απαρχαιωμένοι εκτυπωτές εκτός λειτουργίας βγάζουν μια τελευταία εικόνα πριν να αφεθούν στο νεκροταφείο ηλεκτρικών συσκευών. Παρόλαυτα σε μια αυτοαναφορική κίνηση, οι εκτυπωτές δεν αναπαράγουν την τελευταία εικόνα που τους ανατίθεται σαν ένα τεχνολογικό οπτόγραμμα, αλλά περισσότερο μια εικόνα ελέγχου, που συνήθως χρησιμοποιείται για να ρυθμιστεί η κεφαλή εκτύπωσης και να αξιολογηθεί η ποιότητα αυτής. Οι περισσότεροι εκτυπωτές λειτουργούν βάσει του χρωματικού μοντέλου CMYK (Κυανό, ματζέντα, κίτρινο και μαύρο), τα οποία δεν είναι τυχαίο ότι είναι τα βασικά χρώματα, τα οποία ειδικά μέσα από τα έργα του Piet Mondrian και του Gerrit Rietveld, έγιναν συνώνυμα με το Μοντερνισμό. Με την τελευταία ενέργεια και το ελάχιστο μελάνι που τους απομένει, αυτές οι απαρχαιωμένες συσκευές βάζουν τα δυνατά τους να αποδείξουν ότι είναι ακόμα ικανές να εκπληρώσουν την καθορισμένη λειτουργία τους, και εντέλει αποτυγχάνουν με τον πιο όμορφο τρόπο.

Οι πεταμένες και φαινομενικά «άχρηστες» συσκευές μπορούν σαφώς, να γίνουν αντιληπτές και ως μεταφορές για τα παλαιότερα μέλη της μεταβιομηχανικής κοινωνίας μας, τα οποία δε προσφέρουν πλέον ενεργά στην οικονομία, τη ψυχή του σύγχρονου πολιτισμού. Αλλά το να γερνάς είναι ένα προνόμιο που δεν προσφέρεται σε όλους. Πράγματι, είναι γεγονός ότι όλοι θα πεθάνουμε, αργά ή γρήγορα, Memento mori (Στα Λατινικά σημαίνει «θυμήσου ότι θα πεθάνεις»). Εμπρός στο θάνατο είμαστε όλοι όμοιοι και ίσοι – δεν υπάρχουν τάξεις, φυλές, θρησκείες, σεξουαλικές προτιμήσεις, τίποτα που να μας διαφοροποιεί. Το ίδιο ισχύει και για τους εκτυπωτές που διασώζει από τη λήθη ο Χριστόφορος Δουλγέρης, ενεργοποιώντας τους μια τελευταία φορά πριν να απενεργοποιηθούν και αποσυνδεθούν για πάντα. Ίσως περισσότερο από ένα οπτόγραμμα, εκείνο που βλέπουμε στα έργα του Δουλγέρη μπορεί να

είναι εικόνες από τις «ψυχές» των εκτυπωτών καθώς εγκαταλείπουν το υλικό «σώμα» τους στο δρόμο για το παράδεισο των εκτυπωτών. Με αυτό τον τρόπο θα υπήρχε και μια εξήγηση για την ομορφιά και αισθητική των εικόνων, γιατί υπάρχει κάτι πιο όμορφο από μια ψυχή, είτε είναι ανθρώπινη είτε είναι συσκευής;

Εξίσου ενδιαφέρον και σχετικό είναι ότι από κάθε εκτυπωτή στην τελευταία ευκαιρία που του δίνεται από τον καλλιτέχνη, προκύπτει μια εντελώς μοναδική εικόνα ελέγχου. Ο Δουλγέρης σαρώνει αυτές τις εικόνες ελέγχου στην υψηλότερη ανάλυση και αναπαράγει τις λεπτομέρειες τους, σε διαφορετικές μορφές, δημιουργώντας συναρπαστικές αφαιρέσεις που κυμαίνονται μεταξύ ζωγραφικής, σχεδίου και φωτογραφίας. Οι παραμορφώσεις της εκτυπωμένης εικόνας ελέγχου προκύπτουν από την απώλεια ψηφιακών δεδομένων, από λερωμένες κεφαλές εκτύπωσης, ανεπαρκείς ποσότητες μελάνης ή δυσλειτουργικούς μηχανισμούς.

Επίσης, καθώς ο καλλιτέχνης χρησιμοποιεί χαρτί cotton rag αντί για το τυπικό χαρτί εκτύπωσης ή γυαλιστερό φωτογραφικό χαρτί, δημιουργείται ένα ζωγραφικό αποτέλεσμα από τη διαρροή του τόνερ στις ίνες του χαρτιού, θολώνοντας τις άκρες των εκτυπωμένων μοτίβων, τα οποία γίνονται ορατά μόνο όταν η εικόνα μεγεθύνεται. Οι προσεκτικά επιλεγμένες λεπτομέρειες ανακαλούν έργα τέχνης από πολλές περιόδους μέσα από τη ζωή του ίδιου του καλλιτέχνη: από το hard-edge στο μινιμαλισμό και την op art. Με τα πλέγματα και τις γραμμές, τις ράβδους και τις γεωμετρικές μορφές, τα έργα του Δουλγέρη φαίνεται να αποτίνουν φόρο τιμής σε μεγάλους καλλιτέχνες της αφαίρεσης όπως ο Victor Vasarely, ο Gerhard Richter, και ο Sol LeWitt, ή η Agnes Martin. Με τις «εικόνες ελέγχου», ο Δουλγέρης αποδεικνύει ότι η «αποτυχία» μπορεί να είναι εξαιρετικά όμορφη και *κατ' επέκταση* ότι οι άνθρωποι και τα αντικείμενα που θεωρούνται παλιά, ανενεργά, ή απαρχαιωμένα μπορούν να φανούν χρήσιμα και παραγωγικά, μπορούν να συνεισφέρουν ουσιαστικά, και όχι μόνο στη τέχνη.

Gérard A. Goodrow